

Hoe jongeren, boomers en één

Generaties interview

De wereld vergadert in Montreal over het behoud van biodiversiteit voor komende generaties. Gaan jongeren anders om met natuur dan ouderen? 'Dat kinderen minder weten over de natuur is vooral onze eigen schuld.'

tekst **Rob Buiter**
foto's **Maartje Geels**

Zelfs een jaar of tien nadat ze er voor het laatst was, kan Lara Argeloo (21) nog met een brede grijns vertellen over het stukje wilgenbos vlakbij haar ouderlijk huis in het Amsterdamse stadsdeel Zeeburg.

"De Lenteclub noemden wij het. De wijk was toen nog vrij nieuw. De gemeente had van die metalen glijbanen en klimrekken en ook zo'n suffe wipkip neergezet op een speelplaatsje. Daar waren we natuurlijk snel uitgespeeld. Een wipkip is saai en bovendien hingen er rond die speelplaats ouders rond, die je vertelden wat je wel en niet mocht doen.

"Wij gingen liever naar ons 'geheime' wilgenbosje aan de rand van de wijk. In een aangespoelde boot op de oever groeiden struiken en volgens ons zaten daar natuurlijk geesten in. We hadden zelfs zaadjes gehaald bij een tuincentrum om daar op ons landje onze eigen groente te verbouwen. Daar kwam niets van terecht, maar daar ging het niet om. We waren lekker buiten bezig."

"Volgens mij is die behoefte aan buitenspelen universeel", zegt de vader van Lara, Marc Argeloo. Eerder dit jaar promoveerde hij op zijn proefschrift over het fenomeen natuuramnesie, ofwel: de vergeetachtigheid als het gaat om de natuur van de generaties voor ons. "Onze opa's en oma's wilden als kind buitenspelen, wij boomers speelden als kind buiten en mijn kinderen wilden ook niet anders."

Toch speelt daar wel een probleem, aldus Argeloo. "Tijdens het onderzoek voor mijn proefschrift bleek duidelijk dat de fysieke afstand van de woonplaats van een Nederlands kind tot het eerste stukje natuur in de loop der jaren steeds groter is geworden. Steeds meer kinderen groeien op in een dichtbebouwde stad, en de enige biodiversiteit die ze daar tegenkomen is die wipkip."

Behalve de woonomgeving zijn ook de ouders in de loop van de tijd veranderd, stelt Argeloo. "We perken onze kinderen veel meer in. Wij zijn bang voor de boze buitenwereld en daarom houden we onze kinderen het liefst dichtbij huis op dat omheinde

Marc Argeloo en zijn dochter Lara. 'Onze opa's en oma's wilden als kind buitenspelen, wij boomers speelden als kind buiten en mijn kinderen wilden ook niet anders.'

speelplaatsje. Dat kinderen minder weten over de natuur is vooral onze eigen schuld."

Toch pleit Argeloo ook de jongste generaties zelf niet helemaal vrij. De digitalisering eist ook zijn tol, denkt hij. "Een artikel in het wetenschappelijk tijdschrift *Science* liet al eens zien dat het eerste het beste kind van nu meer karakters uit *Pokémon Go* kent, dan verschillende boomsoorten in een bos."

Weerzin tegen digitale wereld

"Die weerzin tegen de digitale wereld is ook wel weer een beetje boomer hoor!" Dat zegt Wiesje van Amstel (24), filmer, editor en statutair nog hooguit één jaartje lid van de NJN. "Voluit is dat de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, maar door dat 'studie' werd het op een gegeven moment een beetje te nerdy gevonden. In het dagelijkse spraakgebruik staat de laatste N daarom nu gewoon voor Natuur."

—
'We kennen en beschermen waar we mee zijn opgegroeid, en dat is iedere generatie een beetje minder'
—

Zodra ze 25 is, wordt ze volgens de regels 'oude sok' en moet ze de jeugdbond verlaten. Dan laat ze een krappe 400 jeugdleden door het hele land achter; een slordige 10 procent van het ledental kort na de Tweede Wereldoorlog. "Vroeger waren de jeugdbonden (er is ook nog de van oorsprong christe-

lijke JNM, red.) inderdaad een stuk groter, maar er is altijd wel een kern van jongeren die zich voor natuur interesseert. Ik ben zelf niet zo dat ik direct alle planten herken als ik in een natuurgebied kom. Ik ben meer creatief lid en verdiep me in zoogdieren en strandleven. Maar waar jullie boomers vroeger met een schoudertas vol veldgidsen en andere boeken rondliepen, kunnen wij nu met één fotootje via een app planten herkennen. De digitale tijd heeft ook echt wel voordelen gebracht voor natuurliefhebbers."

Natuuramnesie

Van Amstel was op haar middelbare school in de stad wel een uitzondering als natuurliefhebber. "Ik noemde het niet eens hardop, niemand zou het snappen. Pas in mijn studententijd kwam ik meer gelijkgestemden tegen. Maar ik vraag me af of dat voor de oudere jeugdbonders nou zo anders was,

wilsterflapper natuur zien

dat je een outsider was in de klas?”

“Die relatief beperkte interesse voor natuur heeft zijn weerslag op wat er vervolgens gebeurt in de bescherming”, zegt onderzoeker Argeloo. “We roepen altijd: ‘Wat je niet kent, bescherm je niet’, en dat blijkt ook echt uit internationaal onderzoek. Japanse en Amerikaanse onderzoekers bedachten ooit een officiële index, de WTP, ofwel: de Willingness to Pay for Conservation. Die bereidheid te betalen voor natuurbescherming blijkt heel nauw samen te hangen met wat mensen weten over natuur. En dan wrekt zich ook de amnesie uit de titel van mijn proefschrift. Omdat we niets meer lijken te weten over de natuur die vóór onze tijd al is verdwenen, gaat niet alleen kennis, maar ook bereidheid om te beschermen verloren. We kennen en beschermen waar we mee zijn opgegroeid, en dat is iedere generatie een beetje minder.”

“Met de natuur verdwijnt ook heel veel bijbehorende cultuur.” Dat zegt de Friese gepensioneerde aardappelboer, tevens fanatiek *wilsterflapper* Joop Jukema (80) uit Oosterbierum. “Ik ben al heel lang actief met het vangen van rosse grutto’s en goudplevieren, of *wilsters* zoals ze in het Fries heten. Dat gebeurt tot op de dag van vandaag op een traditionele manier, met slagnet en lokvogels. Toen ik begon, eind jaren zeventig, werd het net verboden om de vogels te vangen voor de poelier. In plaats daarvan gingen wij voor de wetenschap vangen, voor het vogeltrekonderzoek.”

Het groepje vogelvangsters dat nog weet hoe je met een lokfluit, vanachter je *skule* (windscherm) vogels naar je wilsternet moet lokken, wordt kleiner en kleiner. Jukema denkt dat dit vooral met de snelheid van de huidige tijd te maken heeft. “Jonge mensen hebben geen geduld meer om soms

wel een hele dag in de kou achter een skule te staan zonder ook maar één vogel te vangen. En omdat je je brood er ook niet meer mee mag verdienen, moet je wel erg veel enthousiasme voor de natuur hebben om dit vol te houden.”

Jukema maakte ook het stoppen van het traditionele Friese *aaisykjen*, het rapen van de eerste lichte kievitseieren, van heel nabij mee. “Sterker nog: ik heb daar zelf voor gepleit”, zegt hij als ex-aaisyker. “Uit goed onderzoek naar weidevogels is duidelijk gebleken dat kieviten die vroeg beginnen met leggen de beste kansen hebben. Dat was dus precies het tegenovergestelde van wat de voorstanders beweerden.” Toch denkt Jukema niet dat de terugloop in de zogeheten nazorg, de actieve weidevogelbescherming dus, in Friesland te wijten is aan het verbieden van het eierrapen. “Ook dat is vooral een kwestie van geduld.

Nazorg kost tijd en dat hebben jonge mensen steeds minder. Maar de moderne techniek helpt hier gelukkig ook wel weer. Tegenwoordig gaan mensen steeds minder zélf het veld in om nesten te zoeken en te beschermen. Daardoor is er minder verstoring. In plaats daarvan worden de nesten met warmtebeeldcamera’s en drones opgespoord. Dus de liefde voor de weidevogels en de natuurbescherming gaat gelukkig niet verloren. Al moet ik zeggen dat ik het heel jammer vind dat het oude ambacht van de vogelvangst langzaam verdwijnt”, aldus Jukema.

Eigen gelijk

“De moderne tijd brengt ook met zich mee dat mensen zich heel makkelijk ingraven in hun eigen gelijk op sociale media.” Dat zegt milieufilosoof Martin Drenthen van de Radboud Universiteit in Nijmegen. Hij ziet dat onder andere gebeuren in onze omgang met de teruggekeerde wolf. “Steeds meer mensen leven op een steeds grotere afstand van de natuur. Dat brengt met zich mee dat de groeiende groep stedelingen vaker tegenover een krimpende groep boeren komt te staan, die het brood nog direct in de natuur moet verdienen.”

“Een ‘kosmopolitisch’ standpunt dat draait om behoud van wereldwijde biodiversiteit komt daarmee tegenover het standpunt van een boer te staan, wiens schapen door een wolf zijn aangevallen of een graanboer bij wie de zwijnen over de akker zijn geraasd. Door Facebook en Twitter is het vervolgens heel makkelijk geworden om ar-

‘Ik houd van natuur en van wandelen, maar ik ga niet zoals mijn vader met een kijker het bos in. Echt niet!’

gumenten te verzamelen die jouw eigen gelijk alleen maar bevestigen, maar daarmee is er steeds minder begrip voor de andere partij, bijvoorbeeld voor de problemen die de wolf nu veroorzaakt. De wolf is echt niet zo gevaarlijk als sommige tegenstanders beweren, maar veroorzaakt tegelijk ook wel meer schade dan sommige voorstanders willen toegeven.”

Of dat een generatieconflict is of eerder een conflict tussen stad en platteland, laat Drenthen in het midden. “Onder de voorvechters van het boerenbelang zie je veel relatief jonge mensen. En ook het conflict stad-platteland is in Nederland een beetje kunstmatig. Letterlijk iedereen woont binnen een kilometer of dertig van een grote stad.”

In de stad Amsterdam is de Lenteclub van Lara en haar basisschoolvrienden aan de rand van Zeeburg inmiddels allang ter ziele. Net als het wilgenbosje. “Ik ben zeker geen fanatieke natuurbeschermster geworden of zo”, lacht ze. “Ik ben richting de mode gegaan. Duurzaamheid vind ik daar een heel interessant thema en ik houd ook nog steeds van natuur en van wandelen, maar ik ga niet zoals mijn vader met een kijker het bos in. Echt niet! We maakten ons destijds wel heel kwaad toen we hoorden over de plannen om op de plek van het bosje te gaan bouwen. Maar dat was meer omdat het ons bosje was en niet om de natuur. Biodiversiteit was natuurlijk helemaal geen thema voor kinderen van onze leeftijd. En als ik eerlijk ben, is het dat nog steeds niet echt voor mij. Ik hoorde pas over die top in Canada in verband met dit interview.”